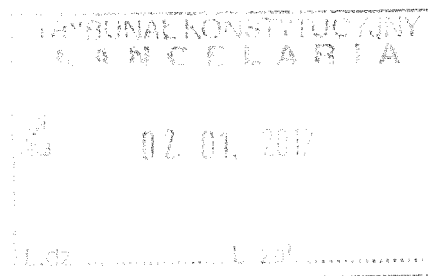

Warszawa, dnia 30 grudnia 2011 r.

PG VIII TK 88/11

dot. sygn. akt P 53/11

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pytaniem prawnym Sądu Rejonowego w Gliwicach VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, czy:

„a) art. 173 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, oraz

b) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz. U. Nr 2, poz. 14 ze zm.),

c) art. 153 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.) w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, oraz

d) rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz. U. Nr 203, poz. 1499 ze zm.)

- są niezgodne z art. 92 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?”

- na podstawie art. 27 pkt 5 w zw. z art. 33 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) - ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Gliwicach VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, w którym zwrócił się o zbadanie zgodności art. 173 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz. U. Nr 2, poz. 14 ze zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej”, a także art. 153 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.), zwanej dalej „ustawą - Prawo o szkolnictwie wyższym”, w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop

wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz. U. Nr 203, poz. 1499 ze zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego”, z art. 92 ust.1 Konstytucji RP.

Pytanie prawne, z którym wystąpił wskazany Sąd Rejonowy, zostało złożone w następującym stanie faktycznym.

Powód K W był zatrudniony na Wydziale P w Gliwicach w pełnym wymiarze czasu pracy. W ostatnim okresie zatrudnienia powód uzyskiwał miesięczne wynagrodzenie za pracę w stałej wysokości zł, które obejmowało wynagrodzenie zasadnicze - zł oraz dodatek stażowy - zł.

Stosunek pracy powoda uległ rozwiązaniu na mocy porozumienia stron z dniem 30 września 2010 r.

Powód nie wykorzystał urlopu wypoczynkowego w rozmiarze 37 dni, tj. 10 dni za 2009 rok oraz 27 dni za 2010 rok.

W oparciu o § 7 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pracodawca wypłacił powodowi ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w wysokości zł ($\text{zł} : 30 \text{ dni}$) x 37 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego.

Powód zakwestionował sposób obliczenia należnego mu ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy podnosząc, że pracodawca błędnie utożsamia dni robocze z dniami kalendarzowymi. Zgodnie z powołanym przez pracodawcę rozporządzeniem, obliczony ekwiwalent pieniężny za jeden dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego, a nie jak błędnie przyjął pracodawca przez liczbę dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego. Swoje roszczenie powód oparł zatem na regulacji art. 173 Kodeksu pracy oraz na rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, wskazując, że ani ustawa

- Prawo o szkolnictwie wyższym, ani rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nie regulują zagadnienia obliczenia dni kalendarzowych związanych z niewykorzystanym urlopem. Powód wyliczył w ten sposób, iż należny mu ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy winien wynosić   zł ([zł : 21 współczynnik] x 37 dni).

W związku z powyższym powód domaga się kwoty   zł tytułem dopłaty do otrzymanego ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy (zł –   zł), podnosząc przy tym, że wysokość ekwiwalentu winna być taka sama, jak wysokość wynagrodzenia, jakie otrzymałby, gdyby pracował w czasie urlopu wypoczynkowego.

Pozwany pracodawca wnosił o oddalenie powództwa w zakresie ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, wskazując, iż w dacie obliczania ekwiwalentu pieniężnego nie można było ustalić okresu, w jakim powód zamierzał przebywać na urlopie wypoczynkowym, tym samym nie można było wypełnić dyspozycji § 5 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, i ustalić liczby dni kalendarzowych przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego.

W tym stanie rzeczy, Sąd Rejonowy w Gliwicach powziął wątpliwość co do zgodności art. 173 Kodeksu pracy oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, a także art. 153 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, z art. 92 ust.1 Konstytucji RP.

W uzasadnieniu pytania prawnego podniesiono, że w polskim prawie pracy definiuje się urlop wypoczynkowy jako coroczny, nieprzerwany, płatny okres ustawowego zwolnienia pracownika od obowiązku świadczenia pracy u danego pracodawcy, przysługujący pracownikowi w celu wypoczynku, w wymiarze określonym przepisami prawa pracy i w czasie ustalonym przez

pracodawcę. Zatem celem urlopu jest wypoczynek pracownika, czyli ochrona jego zdrowia.

Ze względu na cel i charakter urlopu wypoczynkowego, zasadą jest jego udzielanie w naturze. Wypłata ekwiwalentu stanowi wyjątek dopuszczalny jedynie w przypadkach wyraźnie wskazanych w przepisach. W tych ramach mieści się art. 133 ust. 5 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, który stanowi, że w przypadku niewykorzystania urlopu wypoczynkowego z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy nauczycielowi akademickiemu przysługuje ekwiwalent pieniężny za okres niewykorzystanego urlopu.

Sąd przedstawiający pytanie prawne podnosi, że wysokość ekwiwalentu jest determinowana przez fakt, że sam ekwiwalent jest traktowany jako surogat prawa do urlopu wypoczynkowego. W rezultacie sposób ustalania ekwiwalentu stanowi pochodną sposobu ustalania wynagrodzenia urlopowego. W odniesieniu do nauczycieli akademickich sposób ustalania ekwiwalentu za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego określony został w przepisach rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Upoważnienie ustawowe do wydania wskazanego rozporządzenia zostało zawarte w art. 153 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego, uwzględniając w szczególności, że wysokość ekwiwalentu pieniężnego jest ustalana zgodnie z zasadami stosowanymi przy obliczaniu wynagrodzenia za okres urlopu wypoczynkowego.

Sąd Rejonowy w Gliwicach zauważa również, że na mocy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 marca 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres

niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz. U. Nr 44, poz. 357), od dnia 3 kwietnia 2009 r. nastąpiła istotna zmiana w sposobie obliczania wynagrodzenia za urlop nauczycieli akademickich, a tym samym i ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

Do dnia wejścia w życie wskazanego rozporządzenia nowelizującego, tj. do dnia 3 kwietnia 2009 r., wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego w części ustalonej na podstawie składników wynagrodzenia określonych w stawkach miesięcznych w stałej wysokości, obliczało się, dzieląc sumę tych składników przysługujących w miesiącu wykorzystywania urlopu przez 30. Tak obliczone wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego mnożyło się przez liczbę dni urlopu udzielonego nauczycielowi akademickiemu.

Po tej dacie, wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego w części ustalonej na podstawie składników wynagrodzenia określonych w stawkach miesięcznych w stałej wysokości, oblicza się, dzieląc sumę tych składników przysługujących w miesiącu wykorzystywania urlopu przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca. Tak obliczone wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego (§ 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

Po wprowadzonych w 2009 r. zmianach, wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego nauczyciela akademickiego, obliczane od stałych składników wynagrodzenia, mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych (a nie dni urlopu) - przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego, co nie jest tożsame z liczbą dni urlopu wypoczynkowego. Zatem liczba dni urlopu nauczyciela akademickiego, nie była i nie jest tożsama z liczbą dni kalendarzowych w okresie udzielonego urlopu wypoczynkowego.

W przypadku obliczenia ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nie wskazuje się okresu, w którym urlop będzie wykorzystywany, lecz wypłaca się ekwiwalent za określoną liczbę

dni niewykorzystanego przez pracownika urlopu, stosując zasady obowiązujące przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy. Oznacza to, że ekwiwalent za jeden dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego, liczonego od składników wynagrodzenia określonych w stawkach miesięcznych w stałej wysokości, należy pomnożyć przez liczbę dni kalendarzowych urlopu, natomiast ekwiwalent za jeden dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego, w części ustalonej na podstawie zmiennych składników wynagrodzenia, należy pomnożyć przez liczbę dni urlopu.

W dalszej kolejności, Sąd przedstawiający pytanie prawne podnosi, że wskazanie, iż należy wypłacić powodowi ekwiwalent za 37 dni niewykorzystanego urlopu nie jest wystarczające, gdyż pozwala jedynie na obliczenie części ekwiwalentu liczonego od zmiennych składników wynagrodzenia. Nie pozwala natomiast na ustalenie wartości ekwiwalentu, bazując na stałych składnikach wynagrodzenia pracownika, z którym ustaje stosunek pracy.

Zdaniem Sądu przedstawiającego pytanie prawne, zarówno ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym, jak i rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nie wskazują na sposób zamiany dni roboczych urlopu wypoczynkowego na dni kalendarzowe, co pozwoliłoby na ustalenie ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, liczonego od składników wynagrodzenia określonych w stawkach miesięcznych w stałej wysokości.

W ocenie tego Sądu, można by przyjąć dla potrzeb wyliczenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy za 37 dni roboczych, że każdy tydzień obejmuje 5 dni roboczych oraz dwa dni wolne od pracy. Zatem 37 roboczych urlopu: 5 dni roboczych = 7 tygodni ($7 \times 5 = 35$) + 2 dni kalendarzowe; 7 tygodni $\times$ 7 dni w tygodniu = 49 dni kalendarzowych + 2 dni nie stanowiące pełnego tygodnia - 51 dni. Oznacza to, iż ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wynosiłoby zł

[(zł: 30) x 51 dni]. Wyliczenia te wskazują zaś na rozbieżności pomiędzy wyliczeniem wynagrodzenia urlopowego a ekwiwalentem pieniężnym za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

Tymczasem, zgodnie z art. 153 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, nauczycielowi akademickiemu przysługuje w okresie urlopu wypoczynkowego wynagrodzenie, jakie otrzymywałby, gdyby w tym czasie nie pracował, a należy przyjąć, iż ekwiwalent winien wynosić tyle, ile pracownik otrzymałby za ten czas wynagrodzenia, gdyby pracował. Oznacza to, w ocenie Sądu, iż rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie uwzględnia treści art. 153 ustęp 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i powoduje, że ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy jest wyższy, aniżeli wynagrodzenie za pracę za okres liczby dni urlopu.

W tym stanie rzeczy, Sąd Rejonowy w Gliwicach powziął wątpliwość czy delegacja ustawowa, zawarta w art. 153 ustęp 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, oraz rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego są zgodne z ustawą zasadniczą a także, czy sposób obliczenia ekwiwalentu pieniężnego zawarty w tym rozporządzeniu nie narusza art. 153 ust. 1 wskazanej ustawy, skoro ekwiwalent pieniężny - pośrednio - stanowi surogat wynagrodzenia za pracę, jakie pracownik by uzyskał, gdyby świadczył pracę zamiast urlopu (przypadającego na dni robocze). Stąd, do ustalenia tego ekwiwalentu, nie można przyjmować dni kalendarzowych, gdyż oznaczałoby to, że pracownik otrzymuje świadczenie także za dni, w których pracy nie świadczył.

Nadto, Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowił, z uwagi na okoliczność, iż wyżej wskazane akty normatywne mogą zostać uznane za niezgodne z Konstytucją RP, oraz w związku z treścią art. 5 Kodeksu pracy i art. 136 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zawierającymi odesłanie do stosowania Kodeksu pracy w sprawach dotyczących stosunku pracy pracowników uczelni, nieuregulowanych w tej ustawie, zwrócić się również

z pytaniem prawnym co do zgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP upoważnienia do wydania rozporządzenia, zawartego w art. 173 Kodeksu pracy, ze względu na brak wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego, oraz co do zgodności z tym wzorcem kontroli, wydanego na podstawie tegoż upoważnienia - rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.

Sąd przedstawiający pytanie prawne założył, że w przypadku stwierdzenia niezgodności z ustawą zasadniczą kwestionowanych przepisów dotyczących pracowników uczelni, należałoby przyjąć do rozstrzygnięcia sporu rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, wydane na mocy art. 173 Kodeksu pracy, zgodnie z którym Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop. W oparciu o wskazane przepisy, Sąd Rejonowy w Gliwicach przedstawił szczegółowe wyliczenie ekwiwalentu pieniężnego należnego powodowi za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

W konsekwencji, Sąd Rejonowy w Gliwicach stwierdził: „mimo, że metoda obliczenia ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy na podstawie kwestionowanych przepisów prawa pracy zasługuje na pełną aprobatę”, to, w ocenie tego Sądu, naruszają one normę prawną zawartą w art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Sąd przedstawiający pytanie prawne wskazał, że „uwzględnienie pytania prawnego daje możliwość skutecznego dochodzenia przez powoda ekwiwalentu pieniężnego z uwzględnieniem posiłkowo metody ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop, która została zawarta rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej” (str. 14 uzasadnienia pytania).

W niniejszej sprawie przede wszystkim należy rozważyć kwestię dopuszczalności orzekania co do zgodności z Konstytucją RP zakwestionowanych w pytaniu prawnym przepisów.

W sprawie niniejszej zachodzą przesłanki do umorzenia postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Zgodnie z art. 193 ustawy zasadniczej oraz art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Pytanie prawne stanowi instrument konkretnej kontroli prawa. Jest ona podejmowana w związku ze stosowaniem aktu normatywnego w indywidualnej sprawie. Cechą istotną pytania prawnego pozostaje jego ścisły związek z toczącym się postępowaniem w indywidualnej sprawie.

Należy podkreślić, iż każde pytanie prawne musi być skonstruowane w oparciu o przesłanki: podmiotową, przedmiotową oraz funkcjonalną, a jego przedmiotem powinna być zawsze wątpliwość występująca w toku konkretnego postępowania przed sądem.

Pierwsza ze wspomnianych przesłanek - przesłanka podmiotowa (oznaczająca, że z pytaniem prawnym może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego wyłącznie sąd) - została w niniejszej sprawie niewątpliwie spełniona.

Pozostałe przesłanki - przedmiotowa i funkcjonalna są ze sobą ściśle powiązane. Przedmiotem pytania prawnego - jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny m.in. w postanowieniu z dnia 22 października 2007 r., sygn. akt P 24/07 - musi być przepis, którego zgodność z określonym wzorcem wpływa na treść rozstrzygnięcia przez sąd konkretnej sprawy (*vide* – OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 118).

Wymaganie związku pytania prawnego z danym postępowaniem ma charakter bezwzględny. Istnienie tego związku jest przesłanką konieczną dla wszczęcia i prowadzenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytania prawnego (przesłanka funkcjonalna).

Z konieczności spełnienia wymienionych warunków wynika, że wystąpienie z pytaniem prawnym możliwe jest tylko wtedy, kiedy od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie toczącej się przed sądem sprawy. Wynika z tego konieczność wykazania, przez sąd występujący z pytaniem prawnym, że w konkretnej sprawie zachodzi zależność między odpowiedzią na pytanie a rozstrzygnięciem tej sprawy, na której tle powstała wątpliwość natury konstytucyjnej. Istotą tego obowiązku jest określenie przez sąd skutków, jakie wywrze w toczącym się postępowaniu ewentualne uznanie kwestionowanego przepisu za niezgodny z Konstytucją RP, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

W powołanym wyżej postanowieniu z dnia 22 października 2007 r. Trybunał Konstytucyjny podkreślił: „[W]ątpliwości sędziów co do zasadności, słuszności lub skuteczności istniejących rozwiązań nie mogą być rozpatrywane w ramach pytań prawnych (...). W pytaniu należy wyraźnie określić zarzut niezgodności z Konstytucją, wskazać przedmiot i wzorce kontroli oraz uzasadnienie. Sąd pytający musi również wykazać relewantność pytania prawnego, a więc uzasadnić, w jakim zakresie odpowiedź na nie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione. Sąd pytający powinien wyczerpująco ująć rozważania prawne, tak by należycie uzasadnić sformułowane zarzuty” (*op. cit.*). W postanowieniu tym Trybunał Konstytucyjny podkreślił również, że „pytanie prawne nie może być traktowane jako środek służący do usuwania wątpliwości co do wykładni przepisów, których treść nie ma jednoznacznej interpretacji w praktyce ich stosowania. Trybunał Konstytucyjny nie może też rozstrzygać wątpliwości prawnych związanych ze sprawowaniem przez sądy wymiaru sprawiedliwości

(por. K. Kolasiński, *Zaskarżalność ustaw w drodze pytań prawnych do Trybunału Konstytucyjnego*, „Państwo i Prawo” z. 9/2001, s. 25)” [*ibidem*].

W powołanym postanowieniu Trybunał Konstytucyjny stwierdził nadto, że „skład sądu, który ma wątpliwość co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, powinien w pierwszej kolejności we własnym zakresie zmierzać do jej wyjaśnienia, musi przy tym uwzględniać zasadę niesprzeczności systemu prawnego oraz zasadę nadrzędności Konstytucji. Normom powinien nadawać takie znaczenie, żeby nie były sprzeczne z Konstytucją i aby najlepiej realizowały normy konstytucyjne (por. wyrok TK z 28 kwietnia 1999 r., sygn. K. 3/99, OTK ZU nr 4/1999, poz. 73). Jeżeli wątpliwości sądu co do zgodności danego aktu normatywnego z Konstytucją mogą być usunięte w drodze wykładni, albo w danej sprawie można zastosować inne, nie budzące wątpliwości przepisy lub inny akt normatywny, to pytanie prawne jest niedopuszczalne. Sądy, na podstawie art. 8 Konstytucji, mogą bezpośrednio stosować ustawę zasadniczą. Powinny zatem dokonywać wykładni ustaw w zgodzie z Konstytucją (zob. np. postanowienie z 29 listopada 2001 r., sygn. P 8/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 268; z 27 kwietnia 2004 r., sygn. P 16/03; z 30 maja 2005 r., sygn. P 14/04, OTK ZU nr 5/A/2005, poz. 60). Dopiero, gdy te zabiegi zakończą się niepowodzeniem, powstaje możliwość przedstawienia Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego” (*ibidem*).

W postanowieniu z dnia 8 lipca 2008 r., w sprawie o sygn. akt P 38/07, Trybunał Konstytucyjny stwierdził również, że „Trybunał Konstytucyjny nie zajmuje się kontrolą interpretacji przepisów w praktyce sądowej, chyba że wystąpi problem związany ze stosowaniem prawa, które w praktyce przyjęło formy patologiczne, odbiegające od treści i znaczenia przyznanego mu przez prawodawcę. (...) Trybunał nie rozpatruje również w procedurze pytań prawnych wątpliwości sędziów co do zasadności, słuszności lub skuteczności istniejących rozwiązań przyjętych przez ustawodawcę” (OTK ZU nr 6/A/2008, poz. 114).

Analiza pytania prawnego pozwala uznać, że spełnia ono także przesłankę przedmiotową, ponieważ dotyczy kontroli aktów normatywnych z aktami stojącymi wyżej w hierarchii źródeł prawa. Natomiast zastrzeżenia budzi kwestia spełnienia przesłanki funkcjonalnej.

Pytanie prawne zostało sformułowane w związku z pozwem o ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, dochodzonym z tytułu rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim.

Jak już wcześniej wskazywano, zarówno ustawa zasadnicza, jak i ustawa o Trybunale Konstytucyjnym, formułują wyraźny obowiązek wskazania przez sąd, przed którym toczy się sprawa, przepisów mających stanowić przedmiot rozstrzygnięcia, jak również wykazania, w jaki sposób odpowiedź na przedstawione Trybunałowi pytanie prawne będzie miała wpływ na rozstrzygnięcie rozpatrywanej przez sąd sprawy.

Jak wynika z petitum, przedmiotem pytania prawnego Sądu są przepisy zawarte w czterech aktach normatywnych, w tym dwa upoważnienia ustawowe, tj. art. 153 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i art. 173 Kodeksu pracy oraz zakwestionowane - w całości - wydane na ich podstawie rozporządzenia, tj. odpowiednio - rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.

Uzasadnienie pytania prawnego wskazuje, że Sąd Rejonowy w Gliwicach nie zamierza w rozpatrywanej sprawie zastosować przepisów odnoszących się do szkolnictwa wyższego a dąży do zastosowania przepisów ogólnych Kodeksu pracy i ekwiwalent, obliczony na ich podstawie (we wskazanym w uzasadnieniu sposób), zasądzić na rzecz powoda. Oznacza to, że pytanie prawne Sądu przedstawione zostało w tym celu, aby wyeliminować z porządku prawnego przepisy odnoszące się do szkolnictwa wyższego, w przypadku stwierdzenia ich niekonstytucyjności, i orzec na podstawie przepisów Kodeksu pracy.

Sąd założył bowiem, że w razie uznania art. 153 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za niezgodne z Konstytucją RP, możliwe byłoby ustalenie wysokości dopłaty do otrzymanego przez powoda ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, z zastosowaniem sposobu ustalania ekwiwalentu pieniężnego za urlop, przewidzianego w przepisach Kodeksu pracy. Podstawę takiego orzeczenia miałyby stanowić art. 136 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, nakazujący, w sprawach dotyczących stosunku pracy pracowników uczelni, nieuregulowanych w ustawie, stosować odpowiednie przepisy Kodeksu pracy.

Przedstawione założenie jest wadliwe.

Wyeliminowanie z porządku prawnego art. 153 ust. 2 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i wydanego na jego podstawie rozporządzenia nie upoważnia do stosowania art. 136 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Nie można bowiem przyjąć, że tym samym, wolą ustawodawcy było nieuregulowanie kwestii związanych z wynagrodzeniem za urlop wypoczynkowy w tej ustawie, aby zatem znalazły zastosowanie odpowiednie przepisy Kodeksu pracy.

Niezależnie od tego - co istotniejsze - Sąd zakwestionował także konstytucyjność przepisów odnoszących się do Kodeksu pracy, stwierdzając jednocześnie: „mimo, że metoda obliczenia ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy [określona w tych przepisach – przyp. wł.], zasługuje na pełną aprobatę”.

Taka argumentacja zawiera sprzeczność samą w sobie, którą potęguje kolejne stwierdzenie Sądu, że „uwzględnienie pytania prawnego daje możliwość skutecznego dochodzenia przez powoda ekwiwalentu pieniężnego z uwzględnieniem posiłkowo metody ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop, która została zawarta

w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej” (str. 13 uzasadnienia pytania).

Nie istnieje zatem relewantny związek między merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy, na kanwie której złożone zostało pytanie prawne, a orzeczeniem przez Trybunał Konstytucyjny o konstytucyjności zakwestionowanych aktów prawnych.

Wobec braku przesłanki funkcjonalnej - niniejsze pytanie prawne zmierza w istocie do kontroli abstrakcyjnej.

Wobec powyższego, należy stwierdzić, że pytanie prawne Sądu Rejonowego w Gliwicach nie spełnia przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego, która wynika z treści art. 193 Konstytucji RP oraz z art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

Istnienie przesłanki funkcjonalnej stanowi konieczny warunek dopuszczalności pytania prawnego. Brak spełnienia przesłanki funkcjonalnej uzasadnia więc umorzenie postępowania, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku, którą to podstawę umorzenia należy w tej sytuacji uznać za mającą decydujące znaczenie, z uwagi na konkretny charakter kontroli konstytucyjności, uruchamianej w procedurze pytania prawnego.

Z tych względów, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego
Robert Hernand
Zastępcy Prokuratora Generalnego